

Prawomocność materialna orzeczenia a prekluzja dowodowa - wyrok Sądu Najwyższego **Michał Prokop, [advokat Warszawa](#), Rödl & Partner**

Prawomocność materialna orzeczenia powoduje skutek prekluzyjny polegający na tym, że wyłączone zostaje w przyszłości powoływanie faktów należących do podstawy faktycznej prawomocnie osądzonego roszczenia w celu uzyskania odmiennego lub sprzecznego z nim rozstrzygnięcia, niezależnie od tego czy zostały one powołane w prawomocnie zakończonym postępowaniu.

Tak orzekł Sąd Najwyższy w wyroku V CSK 72/16 z 29 września 2016 r.

Strona domagała się zasądzenia od pozwanej spółki kwoty z tytułu wynagrodzenia za bezumowne korzystanie przez pozwaną ze stanowiącej jego własność działki. 17 marca 1997 r. strona zakupiła działkę, przez którą biegnie napowietrzna linia energetyczna stanowiąca obecnie własność spółki pozwanej. Wyrokiem z 20 listopada 2014 r. sąd okręgowy uwzględnił powództwo w przeważającej części. Następnie wyrokiem z 28 września 2015 r. sąd apelacyjny oddalił apelacje obu stron od wyroku sądu okręgowego. Zaskarżony wyrok uznał za prawidłowy. Spółka wniosła skargę kasacyjną skierowaną przeciwko oddaleniu jej apelacji przez sąd apelacyjny.

W swoich rozważaniach sądy obu instancji poświęciły dużo miejsca innej toczącej się przed sądem rejonowym sprawie, w której spółka domagała się stwierdzenia, że z 1 stycznia 2009 r. nabyła służebność gruntową polegającą na nieodpłatnym korzystaniu, eksploatacji, dokonywaniu przeglądów, konserwacji modernizacji i remontów, usuwania awarii lub wymianie urządzeń w postaci linii energetycznej. Postanowieniem z 28 czerwca 2012 r. sąd rejonowy stwierdził, że Skarb Państwa nabył z 1 stycznia 1985 r. w drodze zasiedzenia tę służebność obciążającą działkę powoda. Na skutek apelacji strony sąd okręgowy postanowieniem z 30 października 2012 r. zmienił postanowienie sądu rejonowego i oddalił wniosek przyjmując, że wnioskodawca nie udowodnił przesłanki faktycznego korzystania tj. eksploatacji przedmiotowej linii energetycznej przez okres wymagany do stwierdzenia zasiedzenia. Spółka wystąpiła z wnioskiem o zmianę prawomocnego postanowienia sądu okręgowego domagając się stwierdzenia, że wnioskodawca lub jego poprzednik prawny nabyli opisaną służebność z 1 stycznia 2000 r. Postanowieniem z 21 lutego 2013 r. sąd okręgowy oddalił wniosek z uwagi na niewykazanie przez wnioskodawcę, że doszło do zmiany okoliczności sprawy, która uzasadniałaby zmianę poprzedniego postanowienia. W uzasadnieniu postanowienia wskazał, że powołanie się na nowe dokumenty, które wnioskodawcy nie były znane, gdy zostało wydane postanowienie oddalające wniosek o stwierdzenie zasiedzenia nie uzasadniało zmiany tego postanowienia, ponieważ z chwilą jego uprawomocnienia się materiał dowodowy stanowiący podstawę faktyczną zapadłego w nim rozstrzygnięcia uległ prekluzji.

Stan związania mogło uchylić wykazanie, że po wydaniu orzeczenia w tamtej sprawie pojawiły się nowe istotne dla rozstrzygnięcia okoliczności, które nie były przedmiotem rozpoznania sądów w postępowaniu o stwierdzenie zasiedzenia. Okolicznością taką nie jest jednak powoływana już w poprzednim postępowaniu przez pozwaną, lecz przez nią nie wykazana, okoliczność eksploatacji spornej linii elektrycznej przez jej poprzedników prawnych już od 1961 r., a zmiana okoliczności nie jest tożsama z pozyskaniem nowych środków dowodowych. Podstawa wznowienia z art. 403 § 2 k.p.c. obejmuje wykrycie nowych faktów i dowodów i dotyczy tylko takich okoliczności faktycznych, które istniały w poprzednim prawomocnie zakończonym postępowaniu, ale nie zostały w nim powołane z przyczyn niezależnych od strony. Nie rozciąga się ona więc na okoliczności faktyczne zaistniałe po uprawomocnieniu się orzeczenia, które ma być wzruszone. Jeżeli Spółka powołuje się na okoliczności faktyczne istniejące przed zamknięciem rozprawy w prawomocnie zakończonym postępowaniu, ale wykryte po tym zamknięciu, to powinna podważać prawomocne orzeczenie za pomocą skargi o wznowienie postępowania.

Jeżeli natomiast powołuje się na okoliczności faktyczne które zaistniały po zamknięciu rozprawy w prawomocnie zakończonym postępowaniu, to powinien skorzystać z odpowiedniego powództwa o zmianę orzeczenia (np. art. 138 k.r.o., art. 3581 § 3 k.p.c.).

Sąd Najwyższy w wyroku z 29 września 2016 r. uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę sądowi apelacyjnemu do ponownego rozstrzygnięcia. Podstawą takiego rozstrzygnięcia było zdaniem Sądu Najwyższego niedostateczne umotywowanie formalne i merytoryczne oddalenia wniosku o powołanie w postępowaniu apelacyjnym nowego biegłego rzeczoznawcy z zakresu szacowania nieruchomości, przy jednoczesnym braku odniesienia się do zarzutów apelacji dotyczących opinii biegłej oraz jej oceny dokonanej przez sąd pierwszej instancji.

Komentarz eksperta

Michał Prokop, adwokat i menedżer w warszawskim biurze Rödl & Partner

W komentowanym wyroku na głębszą analizę zasługują przede wszystkim rozważania dotyczące prawomocności orzeczenia oraz prekluzji. Prawomocność materialna orzeczenia powoduje skutek prekluzyjny polegający na tym, że wyłączone zostaje w przyszłości powoływanie faktów należących do podstawy faktycznej prawomocnie osądzonego roszczenia w celu uzyskania odmiennego lub sprzecznego z nim rozstrzygnięcia, niezależnie od tego czy zostały one powołane w prawomocnie zakończonym postępowaniu. Prekluzja nie obejmuje faktów zaistniałych po zamknięciu rozprawy poprzedzającej wydanie prawomocnego orzeczenia i faktów niewchodzących w jego podstawę faktyczną. Jeżeli uczestnik nie wystąpił z twierdzeniem co do pewnej okoliczności dlatego, że ta okoliczność nie istniała, to gdy wystąpiła ona po uprawomocnieniu się orzeczenia można na jej podstawie wystąpić z nowym żądaniem, gdyż będzie to roszczenie oparte na odmiennym podstawie faktycznej. Jeżeli natomiast nie zgłosił twierdzeń co do okoliczności faktycznej, która już istniała i dlatego zapadło negatywne rozstrzygnięcie, to nie może wystąpić z nowym roszczeniem przy identyczności podstawy faktycznej o ten sam przedmiot, chociażby wykazał, że okoliczności tej nie przytoczył bez swojej winy. W sprawie o zasiedzenie, prekluzji ulega materiał procesowy, który dotyczy podstawy faktycznej w zakresie hipotezy normy materialnoprawnej zastosowanej przez sąd. Ponadto Sąd Najwyższy potwierdził, iż stawianie w skardze kasacyjnej zarzutów dotyczących postępowania przed sądem pierwszej instancji nie jest bezwzględnie wyłączone, jeżeli połączone są one z zarzutami skierowanymi przeciwko sądowi odwoławczemu.

Źródło: <http://www.rp.pl/Firma/306099991-Prawomocnosc-materialna-orzeczenia-a-prekluzja-dowodowa---wyrok-Sadu-Najwyzszego.html#ap-1>